

Özel Yetenekli Öğrencilerin Rehberlik Hizmetleri ve Rehber Öğretmene İlişkin Algıları: Metafor Çalışması

Perceptions Of Gifted Students About Guidance Services and Guidance Counselors: Metaphor Study

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, özel yetenekli öğrencilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerini ve metaforlar aracılığıyla rehber öğretmen kavramına yönelik algılarını belirlemektir. Nitel bir araştırma olan bu çalışma olgubilim desenine göre yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Bitlis ilinde Bilim ve Sanat Merkezi'ne giden ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 104 özel yetenekli öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Araştırmanın verileri açık uçlu sorulardan oluşan anket tekniğiyle toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi tekniğine göre çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda; rehberlik hizmetlerini önemli gören özel yetenekli öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden yararlanabildikleri ve bunun sonucunda rehberlik hizmetlerine yönelik olumlu düşüncelere sahip oldukları; rehberlik hizmetlerini önemsiz bulan özel yetenekli öğrencilerin ise rehberlik hizmetlerinden yararlanamadıkları ve bunun sonucunda rehberlik hizmetlerine yönelik olumsuz düşüncelere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, bir diğer araştırma sorusundan elde edilen bulguda özel yetenekli öğrenciler rehber öğretmene ilişkin toplamda 73 adet olumlu metafor 13 adet olumsuz metafor üretmiştir. Analiz sonucunda, olumlu metaforlar sorun çözen, yardım eden-koruyan, yol gösteren, destek-güven ve çalışkan rehber öğretmen olumlu temalarını oluştururken; olumsuz metaforlar çözüm üretmeyen, faydası olmayan-gereksiz, umursamaz, taraflı ve zarar veren şekilde olumsuz temalar sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekli Öğrenciler, Rehberlik Hizmetleri, Rehber Öğretmen, Metafor

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the views of gifted students on guidance services and their perceptions of the concept of school counselor through metaphors. This study, which is a qualitative research, was conducted according to the phenomenological design. The study group of the research consists of 104 gifted students who attended Science and Art Center in Bitlis province in the 2022-2023 academic year and participated in the research voluntarily. The study group was determined through purposive sampling. The data of the study were collected with a questionnaire technique consisting of open-ended questions. The data obtained in the study were analyzed according to the content analysis technique. As a result of the research; it was concluded that gifted students who considered guidance services important could benefit from guidance services and as a result had positive thoughts about guidance services, while gifted students who found guidance services unimportant could not benefit from guidance services and as a result had negative thoughts about guidance services. In addition, in the finding obtained from another research question, gifted students produced a total of 73 positive metaphors and 13 negative metaphors about school counselors. As a result of the analysis, while the positive metaphors formed the positive themes of problem-solving, helping-protecting, guiding, support-trust and hardworking school counselor, the negative metaphors revealed negative themes such as unable to produce solutions, useless-unnecessary, uncaring, biased and damaging.

Keywords: Gifted Students, Guidance Services, School Counselor, Metaphor

GİRİŞ

İnsanoğlunun var olduğundan beri birbirine yardımı ve dayanışması sürekli bir biçimde devam etmiştir. İlkel toplumlarda ve orta çağda hayatta kalabilme, doğayla mücadele edebilme konusunda yardım söz konusuysen zamanla ilişkiler daha karmaşıklaşmaya başlamıştır. İlişkilerin basit ve yalın olduğu zamanlar, eski toplumlarda insanlar birbirlerini daha iyi tanımakta ve deneyimliler diğerlerine doğal süreç içerisinde yardım etmekteydiler (Poyraz, 2006). Sosyal, siyasal, kültürel ve toplumsal açıdan ve teknolojik boyutta çok yeni gelişmelerin yaşandığı, değişimin hızlı gerçekleştiği içinde bulunduğumuz çağda yardım ilişkilerinin profesyonel ve sistematik bir şekilde sürdürülmesi gerekmektedir (Erdoğan, 2002). Gelişim sürecinde bireylerin sorunlarıyla başa çıkma becerisini

Ahmet Üstün¹
Kenan Deniz²

How to Cite This Article

Üstün, A. & Deniz, K. (2023).
“Özel Yetenekli Öğrencilerin
Rehberlik Hizmetleri ve Rehber
Öğretmene İlişkin Algıları:
Metafor Çalışması” International
Social Sciences Studies Journal,
(e-ISSN:2587-1587) Vol:9,
Issue:110; pp:6527-6540. DOI:
<http://dx.doi.org/10.29228/sss.69118>

Arrival: 28 January 2023
Published: 30 April 2023

Social Sciences Studies Journal is
licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International
License.

¹ Prof. Dr., Amasya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Amasya, Türkiye. ORCID: 0004-0032-2457-5381

² Doktora Öğrencisi, Amasya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Amasya, Türkiye. ORCID: 0000-0003-3353-5178

kazanmasında yetersiz kalan klasik eğitim-öğretim hizmetleri, sağlıklı ve kendi kendine yeten bireyin gelişmesinde rehberlik hizmetleriyle donatılmış çağdaş eğitim-öğretim anlayışına geçişi zorunlu kılmıştır (Poyraz, 2006).

Ülkemizde eğitim çevrelerinde rehberlikten söz edilmeye başlanması İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen yıllara rastlarken, rehberlik konusu ilk olarak VII. Milli Eğitim Şura'sında ele alınmış ve okullarda rehberlik servislerinin hizmete başlaması ile rehberlik hizmetlerinin verilmeye başlanması da 1970'li yıllara rastlamaktadır (Kuzgun, 1991). Bugüne baktığımızda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri eğitim-öğretim sisteminin en önemli unsurlarından biri olmuştur. Rehberlik, bireyin kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitesini kendine en uygun düzeyde geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapabilmesi ve böylece kendini gerçekleştirme için uzman kişilerce verilen psikolojik yardımlardır (Kepçeoğlu, 1997). Kuzgun (1991) ise rehberliği, bireyin kendini anlaması, çevresindeki olanakları bilmesi ve doğru kararlar almasını sağlayarak kendini gerçekleştirebilen bir kişi olarak gelişebilmesi için yapılan sistemli ve profesyonel bir yardım süreci olarak tanımlamaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti, bireyin sağlıklı bir kişilik özelliğine sahip olmasında, kendisi ve çevresiyle uyum içinde, hayatından memnun, tüm imkan ve yetenekleriyle çalışan, karşılaştığı sorunları kendi başına çözebilme gücüne ulaşmasına destek sağlayarak yardım etmeyi amaçlamaktadır (Tan, 1992). Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri farklı kurum ve kuruluşlarda verilebilen hizmetler olsa da ülkemizde daha çok okullarda verilmektedir (Korkut, 2007). Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin amacı bireylerin sorunlarını çözmelerine yardımcı olmanın yanında, sorunlarını etkili ve en uygun yöntemlerle çözebilen, olumlu benlik algısına sahip bireyler olarak gelişebilmeleri için de destek vermektir (Ültanır, 2005). Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sunumunda öğretmen, yönetici ve veli gibi diğer paydaşların psikolojik danışmanlarla işbirliği içerisinde olması gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne (2018) göre özel yetenekli bireyler, zeka, yaratıcılık, sanat ve liderlik potansiyellerinde daha iyi, özel bir akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren bireylerdir. Akranlarına oranla daha çabuk öğrenebilen özel yetenekli öğrencilerin güçlü bir hafızası, uzun dikkat süresi, ilgi çekici bir konu hakkında derinlemesine bir araştırma yapma ve problem çözme merakları vardır. Öğrenmenin bir süreç olduğunu ve öğrendikleri üzerine düşünmeyi bilen ve soyut düşünebilme, kavram oluşturma, okumaya karşı da oldukça yeteneklidirler. Özel eğitime duydukları gereksinimden dolayı, özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretimi her ülkenin eğitim politikasının önemli konularından biri olmuştur (Akgüber vd., 2019). Özel yetenekli öğrenciler farklı özellikleri sebebiyle akranlarından ayrılarak özel eğitime gereksinim duyan gruplar arasında yer almaktadırlar (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018). Toplumların yaklaşık %2-3'ünü oluşturan özel yetenekli öğrencilere potansiyelleri doğrultusunda eğitim olanaklarının sunulması ve potansiyellerini toplumsal gelişme için kullanmaları, toplumun refahı, geleceği ve tüm dünya ülkeleri içindeki yerini belirleme açısından önemlidir (Bilgiç vd., 2013). Tarihe yön verdiği gibi geleceğe de yön vermesi beklenen özel yetenekli bireylerin doğuştan getirdikleri potansiyellerini geliştirmek ve kapasitelerini en iyi biçimde ortaya koymasını sağlamak her toplum için önemlidir (Bakioğlu ve Levent, 2013).

Özel eğitimde, özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde rehberlik hizmetleri önemlidir. Rehberlik hizmetleri öğrencinin sahip olduğu bilinen veya gizil tüm potansiyellerini en üst düzeyde gerçekleştirmesini amaçlamaktadır (Girgin, 2012). Okullarda rehberlik hizmetleri her yönüyle öğrenciyi merkeze alan bir eğitim sistemini gerektirmektedir. Bu tür bir eğitim sisteminde programlar, öğrencinin ihtiyaçları, gelişim özellikleri, yetenek ve ilgilerine göre düzenlenir (Yeşilyaprak, 2003). Gelişimsel rehberlik modelinin uygulandığı günümüz çağdaş rehberlik yaklaşımı, kademe farklılığı gözetmeksizin okulöncesi eğitimden yükseköğretime kadar tüm eğitim kademelerinde rehberlik hizmetlerini sunmayı vurgular (Nazlı, 2005). Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin okul öncesinden ortaöğretimin sonuna kadar kapsamlı ve sistematik olarak planlanması, geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinden oluşmaktadır. Bu model hem okul hem de yetişkin yaşamda başarılı olabilmesi için öğrencinin ihtiyaç duyduğu beceri ve yaşantıları kazandırmayı hedeflemektedir (Doğan, 2016). Rehberlik hizmetinin verildiği kurum ve hangi düzeyde verildiği veya hizmet hangi alanda yoğunluk kazanırsa kazansın, dayandığı temel anlayışlar ve ilkeler genel anlamda bir bütündür (Kepçeoğlu, 1997).

Okul rehberlik hizmetleri, eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal gelişim alanlarında öğrencilerin bilgilendirilmesi ve karşı karşıya kaldıkları sorunlarını çözebilmede öğrenciye yardımcı olmak için bir bütünlük içerisinde verilen hizmettir (Bakırcıoğlu, 2000; Can, 2002). Eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak görülen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri öğrencilerin, kişisel, sosyal, mesleki ve akademik başarılarının artırılmasına yönelik hedefler belirlemektedir (Beesley ve Frey, 2006). Çağcıl eğitim bakış açısı dikkate alınarak okullarda uygulanan eğitim yaklaşımındaki öğretim ve yönetim boyutları artık öğrenci kişilik hizmetleriyle birleşmiştir. Öğretim ve yönetim hizmetlerinden farklı olarak, öğrenci kişilik hizmetleri öğrencinin kendi sınırlarının en üst seviyesine kadar

gelişmesine imkan veren ortamı hazırlamaya yöneliktir (Özarabacı vd., 2008). Öğrencinin okul ortamında en fazla faydayı alabilmesi için gerekli ortamı oluşturmak ve engellerin kaldırılarak, öğrencinin kişilik gelişimini gerçekleştirebilmesi amacıyla rehberlik hizmeti verilmektedir (Ünal ve Ünal, 2010). Öğrenci kişilik hizmetleri, genel olarak öğrencilerin, beslenme, barınma, sağlık ve serbest zamanlarını değerlendirebilme gibi ihtiyaçlarını giderecek yardımlarla beraber, onların gizil güçlerini geliştirme, ilgi ve yeteneklerine uygun okul ve meslek seçimi, insanlarla daha iyi ilişkiler kurabilme gibi kişilik gelişimlerini destekleyecek ve uyum sorunlarını çözmeye yönelik yapılacak yardımları da kapsamaktadır (Kuzgun, 1991). Akman'a (1992) göre rehber öğretmen, öğrencinin bireysel gelişimi ile öğrencinin hayatında olan önemli bireylerle iletişimi konusunda öğrenciye destek verir ve sorunlarını çözebilmesine yardım eder. Rehberlik hizmetlerini koordine eden rehber öğretmen, okulun amaç ve hedeflerini tamamlayan kapsamlı bir hizmet programı hazırlamak ve bunu uygulamakla sorumlu olan kişilerdendir. Bu sebeple okul rehberlik hizmetlerinin etkililik kazanmasında rehber öğretmenlerin çabaları ve becerileri oldukça önemli olmaktadır (Karataş ve Sönmez, 2019). Okul rehber öğretmenleri, psikolojik danışma hizmetleri kapsamında, öğrencilerin akademik benliklerini geliştirmeleri, öğrenmeyi öğrenmeleri konusunda beceriler kazanmalarını, okul hayatında başarılı olmalarını, amaçlarına ulaşabilmeleri için planlı olmalarını sağlayan faaliyetleri gerçekleştirmektedir (Akt. Parmaksız vd., 2018). Rehber öğretmenler okullarda rehberlik hizmetlerine ilişkin görevlerini rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliği kapsamında yerine getirmektedir. PDR yönetmeliğinde rehberlik hizmetlerinin yerine getirilmesinde okuldaki her personelin görevinin ne olduğu açık bir biçimde ifade edilmektedir. Okullarda rehberlik hizmetlerinin koordine edilmesinde, hizmete ilişkin faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde rehber öğretmen öncü olsa da rehberlik hizmetleri esasen bir ekip çalışması olarak yürütülmektedir. Bu sebeple, rehber öğretmenin rehberlik hizmetlerine ilişkin görevlerini yerine getirirken amaçlarına ulaşması ve başarılı olması yönetici, öğretmen, veli ve okulun diğer paydaşları ile işbirliği içerisinde olmasına bağlıdır. Rehberlik hizmeti karşılıklı bir etkileşim sonucu gerçekleştiğinden dolayı hizmeti sunan kadar hizmetten faydalanan da önemlidir. Rehberlik yardımı tek taraflı olarak yardım edenin karşı tarafa bir şeyler aktarması olarak düşünülmemelidir (Kepçeoğlu, 1997). Rehberlik hizmetlerinin önemli ilkelerinden gönüllülük ilkesi gereği öğrenciler yardım ihtiyacı hissettiklerinde rehber öğretmenden yardım istemesi beklenmektedir. Öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik yardımını talep edebilmeleri ne tür durumlarda yardım alınabileceğini bilmeleri ve kendilerine yardımcı olacağı konusunda rehber öğretmenlerine güvenmeleri gerekmektedir (Ünal ve Ünal, 2010).

Özel yetenekli öğrencilerin, normal programlar yolu ile sağlanamayan geniş kapsamlı eğitim imkanlarına ve hizmetlerine ihtiyaçları vardır. Özel yetenekli öğrencilere ilişkin gerçekleştirilecek psikolojik danışma hizmeti, kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetiyle öğrencinin gelişiminin tüm aşamalarında kendisini iyi tanıması, kabul etmesi, üst aşamaya ilişkin kararlar alabilmesi, tercihlerde bulunması, karşılaştığı sorunlarla başa çıkması, potansiyellerini en etkili ve verimli şekilde kullanması ve böylelikle kendini gerçekleştirmesine yardımcı olunmalıdır (Hotaman vd., 2009). Bu yönüyle rehber öğretmenlerin gerekli mesleki bilgi becerilere sahip olması, rehberlik hizmetlerinin koordine edilmesi ve gerçekleştirilmesinde motive olması, yönetici, öğretmen, veli ve diğer personellerle iletişim halinde olması, mesleki rollerine uygun eğilimler içinde olması, saygı ve anlayış içerisinde öğrencilere etkili ve verimli yardım sunması beklenmektedir (Karataş ve Sönmez, 2019). Rehber öğretmenler okul rehberlik hizmetlerinin işleyişinde önemli noktada yer almaktadırlar. Eğitim sürecinin tüm paydaşları arasında yapıcı rolleri bulunmaktadır. Rehber öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilere yönelik farklılaştırılmış eğitim programları geliştirme yönünden yeterli olduğu söylenememekte ve bilim sanat merkezlerinde sunulan rehberlik hizmetlerinin özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama konusunda yeterli olmadığı alanların da olduğunu gösteren araştırma sonuçları bulunmaktadır (Altun ve Yazıcı, 2020; Altun ve Yazıcı, 2018b; Yazıcı ve Altun, 2016). Ayrıca, okullardaki rehberlik hizmetlerinin sunumunda rehber öğretmenler çeşitli sorunlar ve zorluklarla karşılaşmaktadır. Okullarda öğrenci sayısına göre rehber öğretmen sayısının yeterli olmaması (Bıçak, 2006; Hatunoğlu, 2006; Bakioğlu ve Gayık-Asyalı, 2005) yönetici ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine ilişkin olumsuz tutumları (Tagay ve Savi Çakar, 2017; Can, 2010), görev ve sorumluluklarının net olmaması (Tuzgöl Dost ve Keklik, 2012; Yöndem, 1999), psikolojik tükenmişlikleri (Yüksel-Şahin, 2008), rehberlik servislerinin fiziksel yetersizliği, mesleki araç -gereçlerin yetersizliği, mesleki standardizasyonun, meslek etiğinin yeterince belirgin olmaması, öğrenci sayısının fazlalığı, maddi desteğin az olması ve yönetmelikte ifadesi bulan uygulamaların yerine getirilmemesi rehberlik hizmetlerini olumsuz etkilemektedir (Bıçak, 2006).

Okullarda yürütülen rehberlik hizmetlerinde rehber öğretmenler öğrencilerle sürekli etkileşim halindedir. Bu etkileşimin, öğrencilerin okul rehber öğretmenlerine yönelik zihinlerinde algı oluşturması kaçınılmazdır. Bu algıların niteliği, öğrenciler ve rehber öğretmenler arasındaki ilişkilerin yönünü ve niteliğini belirleyerek, daha da önemlisi eğitim-öğretim faaliyetinin kalitesini doğrudan etkileyebilecektir (Yalçın ve Enginer, 2012). Birçok alanda görüldüğü üzere rehberlik hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde de değişimler yaşanmaktadır. Öğrencilere sunulan rehberlik faaliyetleri kişilik hizmetlerinin temelinde yer almaktadır. Öğrenci merkezli olarak planlanan

rehberlik hizmetlerinin ve rehber öğretmene yönelik algıların anlaşılması, rehberlik hizmetlerinin düzenlenmesini ve beklentiler doğrultusunda yenilikler yapılmasını kolaylaştıracaktır (Erdemir vd., 2019).

Metaforlar, benzetmelerde gerçekleştiği gibi, anlatılmak istenen bir kavramın, onunla herhangi bir şekilde bir yönüyle benzerliği olan bir kavramla anlatılmaya çalışılmasıdır (Çelikten, 2006). Metafor, bir kavramın, objenin, durumun, faaliyetin, olgunun başka bir kavrama veya duruma nedenini belirterek benzetmektir. Burada benzetilen kavram ya da durum genel olarak daha iyi bilinen olur. Böylelikle bilinenden yola çıkılarak daha az bilinen veya bilinmeyen açıklanır. Metaforu insanlar, açıklamak istedikleri düşünceye, bir duruma yönelik kavram veya terminolojide zorlandıkları durumlarda kullanırlar (Çetinkaya ve Eskici, 2018; Cerit, 2008). Genel olarak düşünceleri, söylemleri süslemeye ilişkin bir söz sanatından ibaret olduğu düşünülen metaforlar, aslında dünyayı anlamamıza yardımcı olan düşünme ve görme biçimi anlamına gelmektedir (Çelikten, 2006) Alanyazın incelendiğinde okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, ortaokul öğrencilerinin, lise öğrencilerinin, ilkököl öğrencilerinin rehberlik hizmetlerine ve rehber öğretmenlere ilişkin algılarının değerlendirildiği araştırmalara rastlanırken (Yam, 2020; Erdemir, Sumbas, Erkuş ve Tunca 2019; Karataş ve Sönmez, 2019; Karataş ve Kaya, 2015; Camadan ve Kahveci, 2013; Altun ve Camadan, 2013; Camadan ve Sezgin, 2012; Ünal ve Ünal, 2010; Özabacı, Sakarya ve Doğan, 2008; Kuhn, 2004) özel yetenekli öğrencilerin rehberlik hizmetleri ve rehber öğretmene ilişkin algılarının incelendiği araştırmalar ise sınırlıdır. Bu sebeple özel yetenekli öğrencilerin rehberlik hizmetlerine ve rehber öğretmene yönelik bakış açıları metaforik kavramlar aracılığıyla öğrenilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgu ve sonuçlardan hareketle özel yetenekli öğrencilerin rehberlik hizmetleri ve rehber öğretmene ilişkin algılarından yola çıkılarak mevcut rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarının, özel yetenekli öğrencilere sunulan rehberlik hizmetlerinin uygunluğuna ve niteliğine ilişkin bir fikir oluşturacağı, rehber öğretmenlerin kendilerine yönelik bir geri bildirim almasını sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışmayla rehberlik hizmetlerinin ve rehber öğretmenlerin daha etkili ve verimli olması açısından ilgili alan yazına katkı vermesi amaçlanmaktadır.

Bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Özel yetenekli öğrencilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin algıları nelerdir?
2. Özel yetenekli öğrencilerin rehber öğretmene ilişkin metaforik algıları nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Nitel araştırma, toplumsal olay ve olguları içinde yaşadıkları çevreyle birlikte araştırmayı ve algılamayı hedefleyen bir yaklaşım olarak açıklanabilir (Çetin vd., 2021). Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılarak düzenlenmiştir. Olgubilim, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız gerçeklere dayanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Olgubilim araştırmalarında, araştırmacıların odaklandığı temel nokta, bir olgu ile ilgili katılımcı bireylerin yaşamış deneyimlerinin belirlenmesidir (Creswell, 2007). Olgubilim çalışmaları, katılımcıların yaşantılarına, deneyimlerine ilişkin algılarını ortaya koyar. (Creswell, 1998; Patton, 1990). Araştırma, öğrencilerin rehberlik hizmetlerine ve rehber öğretmene yönelik algılarını ortaya çıkarmayı amaç edindiğinden olgubilim deseninden yararlanılmıştır.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan amaçlı örneklemede, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vardır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada, çalışma grubu amaçlı örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme yönteminde araştırmacı, katılımcıları belirlemede kendi yargısını kullanarak araştırmanın amacına uygun katılımcıları seçer (Balci, 2005). Olgubilim araştırmalarında kaynak ön bilgilerimizden hareketle ihtiyacımız olan verileri sağlayabileceğini düşündüğümüz olguyu yaşayan ve bu olguyu yansıtabilecek olan birey ya da gruplardan seçilir (Çetin vd., 2021). Bu araştırmaya, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Bitlis ilinde bilim ve sanat merkezinde eğitim görmekte olan 46 kız ve 58 erkek olmak üzere toplam 104 gönüllü özel yetenekli öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan gönüllü öğrencilere ilişkin demografik bilgiler tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Sınıflar	Kız	Erkek	Toplam	Yüzde%
1.Sınıf	1	2	3	2
2.Sınıf	4	4	8	9
3.Sınıf	6	10	16	15
4.Sınıf	7	7	14	13
5.Sınıf	9	8	17	16
6.Sınıf	10	18	28	26
7.Sınıf	5	5	10	10
8.Sınıf	4	4	8	9
Toplam	46	58	104	100

Verilerin Toplanması ve Analizi

Anket, insanların bir konu ile ilgili olarak düşüncelerini, inançlarını, ilgilerini, tercihlerini ya da problemlerini ortaya çıkarmaya yönelik bir dizi maddeden (sorudan) oluşan ölçme araçları olarak tanımlanmaktadır (Çetin vd., 2021). Anket soruları cevap seçeneklerinin belirgin olma özelliğine göre açık uçlu ve kapalı uçlu sorular diye ikiye ayrılabilir. Katılımcıların serbestçe cevap vermelerinin istenmesi durumlarında açık uçlu sorulardan yararlanır. Bu çalışmada da açık uçlu sorulardan oluşan anket kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2018). Verileri toplamak amacıyla oluşturulacak soruların belirlenmesi aşamasında literatürdeki rehberlik hizmetlerinin ve rehber öğretmen algısının incelendiği çalışmalardan yararlanılmıştır. Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerini ve rehber öğretmen kavramına ilişkin metaforlarını ortaya çıkarmak için “Rehberlik hizmetleriönemli/önemsiz buluyorum. Çünkü,” ile “Rehber Öğretmen gibidir/benzer. Çünkü,” şeklinde cümlelerini tamamlamaları istenmiştir. Katılımcılara yukarıdaki cümlelerin yazılı olduğu bir form verilmiş ve kendilerinden bir metafor üzerine yoğunlaşarak düşüncelerini ifade etmeleri istenmiş, sonrasında kullandıkları metaforun “çünkü” ifadesiyle mantıklı bir açıklamasının yapılması istenmiştir. Araştırmacı tarafından formlar dağıtılmadan önce, araştırmanın amacına yönelik bilgi verilmiştir. Formlar dağıtıldıktan sonra katılımcılara düşünmeleri için 15 dakika süre verilmiş ve daha sonra araştırmacı tarafından formlar toplanmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler içerik analiz tekniğiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi, belirli kurallar dahilinde yapılan kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir (Büyüköztürk vd., 2018). Nitel verilerin analizi, verilerin kodlanması, temaların ortaya çıkarılması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların açıklanması ve yorumlanması şeklinde belli bir sıralama izlenerek yapılır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Metaforun kullanılmadığı ve metaforun üretilme gerekçesinin net olarak ifade edilmediği formlar değerlendirmeden çıkarılmıştır. Bu incelemenin sonunda 46 kız ve 58 erkek öğrenci değerlendirmeye kalmıştır. Öğrencilerin sorulara verdiği cevaplar ayrıntılı bir şekilde incelenmiş ve literatürdeki çalışmalardan da yararlanılarak araştırmanın amacına uygun olarak kodlama yapılmıştır. Kodlamalar yapılırken, belirgin bir şekilde bir metaforun ifade edilip edilmediğine dikkat edilmiş metafor olarak kabul edilmeyecek kavramlar listeden çıkarılmıştır. Bu işlem sonucunda öğrencilerin toplam 86 metaforik kod ürettiği tespit edilmiştir. Çalışma grubunun ürettiği metaforlar ve üretilme gerekçeleri dikkate alınarak ilk olarak olumlu ve olumsuz metaforlar ayırt edilmiştir. Bir sonraki aşamada beliren kodlar olumlu ve olumsuz iki ana tema altında toplanmıştır. Temalar ve kodlar tekrar incelenmiş, birbirinin tekrarı olan, aynı kapsama giren ifadeler birleştirilerek yeniden düzenlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Son aşamada olumlu algı teması altında oluşan metaforik kodlar 5 alt tema olumsuz algı teması altında bulunan metaforik kodlar ise 5 alt tema olarak ortaya çıkmıştır.

Nitel çalışmalarda, araştırmanın sonuçlarının inanırlığı geçerlik ve güvenilirliğin ne kadar sağlanabildiği ile doğrudan ilişkilidir. Bu çalışmada, araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini arttırmak için; araştırmanın yöntemi, çalışma grubunun nasıl oluşturulduğunun ve verilerin toplanması, analiz edilmesi sürecinin açıklanması, katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar verilerek elde edilen sonuçların desteklenmesine ilişkin stratejiler kullanılması tercih edilmiştir (Büyüköztürk vd., 2018). Veri toplama aşamasında öğrencilere araştırmanın amacına ilişkin bilgilendirme yapıldıktan sonra araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen öğrencilerle veri toplama süreci yürütülmüştür. Katılımcıların kişisel bilgilerinin gizliliğini sağlamak için özel yetenekli öğrenci ifadesinin kısaltılmış şekli olan ÖYÖ ifadesi kullanılmış ve öğrenci sayısı (ÖYÖ1, ÖYÖ2, ÖYÖ10,) ÖYÖ104’ e kadar numaralandırmaya gidilmiştir. Ayrıca, araştırmacıların alana yakın olması, meslektaş teyidi ve bulguların yorum yapılmadan doğrudan okuyucuya sunulması sonuç kısmında tartışılması geçerlik ve güvenilirliği sağlamaya ilişkin olarak örnek verilebilir.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde verilerin çözümlenmesiyle elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgulara ilişkin ilk

olarak; rehberlik hizmetlerini önemli ve önemsiz gören özel yetenekli öğrencilerin görüşleri hakkında bilgi verilmesidir. Daha sonra öğrencilerin rehber öğretmen kavramına ilişkin metaforik algılarının olumlu ve olumsuz olarak gruplandırılması ve üretilen metaforların temalara ayrılarak değerlendirilmesinin yapılması şeklindedir.

Rehberlik Hizmetlerini Önemli ve Önemsiz Gören Özel Yetenekli Öğrenci Görüşlerine Ait Olumlu ve Olumsuz Algılar

Araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilere rehberlik hizmetlerini önemli ya da önemsiz gördüklerine ilişkin açık uçlu soru sorulmuştur. Özel yetenekli öğrenciler; yaşadıkları herhangi bir sorun karşısında çözüm üretmede ve sorununun çözülmesinde, psikolojik desteğe ihtiyaç duyduklarında, ders çalışma programının hazırlanmasında, yaşadıkları anlaşmazlıkları çözülmesi, ihtiyaç hissettikleri konularda bilgi alabilmeleri konularında eğitsel, kişisel ve sosyal rehberlik hizmetlerinden yararlanmayı gerekçe olarak göstererek rehberlik hizmetlerini önemli bulduklarını belirtmektedirler. Bu görüşte olan özel yetenekli öğrencilerin bir kısmının (ÖYÖ45, ÖYÖ15, ÖYÖ81, ÖYÖ8, ÖYÖ3, ÖYÖ90, ÖYÖ65, ÖYÖ24, ÖYÖ6, ÖYÖ42) görüşleri şu şekildedir:

ÖYÖ45: Dertlerimi paylaşabileceğim birinin olması beni rahatlatıyor.

ÖYÖ15: Rehberlik hizmetleri önemlidir, çünkü bazen aileme bile konuşamadığım içine dolan şeyleri ona söyleyerek rahatlarız.

ÖYÖ81: İstediklerimi, sorduğum soruların cevabını öğreniyorum.

ÖYÖ8: Kötü davranışlardan vazgeçmemize yardım ediyor, bizi geliştiriyor.

ÖYÖ3: Derslerimize yardımcı olmak için ders programı hazırlıyor.

ÖYÖ90: Öğrencilerden biri özel bir şey anlatmak isterse sınıf öğretmeni dışında başka birine anlatabiliyor, yaşadığı anlaşmazlıkları çözebilir.

ÖYÖ65: Bir sorunum olduğunda danıştığım için önemli buluyorum, çünkü sorunlarıma çözüm bulabiliyorum.

ÖYÖ24: Kendimizi tanımamıza yardım ediyor.

ÖYÖ6: Bulanık olan şeyleri netleştirir, bize yardım eder.

ÖYÖ42: İyi günde kötü günde yanınızdadır. İstediklerimiz her şeyi ona sorarız.

Rehberlik hizmetlerini önemsiz gören özel yetenekli öğrenciler ise; kendilerine sadece ders çalışma programının hazırlanması, sorunlarının çözülmesinde yetersiz kalınması veya hiçbir şey yapılmaması, gerçekleştirilen rehberlik hizmetlerinin etkili ve verimli olmamasını gerekçe olarak göstermişlerdir. Bu görüşte olan özel yetenekli öğrencilerin bir kısmının (ÖYÖ57, ÖYÖ98, ÖYÖ16, ÖYÖ14) görüşleri şu şekildedir:

ÖYÖ57: Ne kadar derdimizi anlatırsak anlatalım sadece ders programı veriyor.

ÖYÖ98: Çalışmamız için bize verdiği öğütler çöpten ibarettir.

ÖYÖ16: Hocaya göre değişir ama genelini gereksiz buluyorum. Çünkü sadece "Tamam, geçer" falan diyorlar. Örnek verecek olursak iki rehber öğretmenimle aynı konuyu paylaştığımda biri sorunuma çözüm ararken diğeri küçükken ben de yaşıyordum gibi tepkiler veriyor.

ÖYÖ14: Görünüşte iyidirler ama bir işe yaramazlar (Hepsi değil geneli). Kendi rehberlik servisi mi düşünürsem berbat ve gereksiz. Hepsi boş iş.

Özel Yetenekli Öğrencilerin Rehber Öğretmen Kavramına İlişkin Üretmiş Oldukları Metaforik Kodlar

Özel yetenekli öğrencilerin rehber öğretmen kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforların tamamı incelendikten sonra olumlu ve olumsuz metaforlar şeklinde gruplandırılmıştır. Öğrencilerin üretmiş oldukları metaforlar ve üretme gerekçeleri aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 2: Özel Yetenekli Öğrencilerin Rehber Öğretmene İlişkin Üretmiş Oldukları Metaforlar

Metafor	f	%	Metafor	f	%
El feneri	3	3,49	Çözüm üretici	1	1,16
Danışman	2	2,33	Melek	4	4,67
Yangın Söndürücü	1	1,16	Lamba	1	1,16
Tamirci	1	1,16	Sırdaş	1	1,16
Gözlük	1	1,16	Kuş	2	2,33
Psikolog	8	9,30	Kütüphane	1	1,16
Güneş	3	3,49	Kalp	3	3,49
Kalkan	2	2,33	Sınıf öğretmeni	2	2,33
En Yakın Arkadaş	2	2,33	Dost	3	3,49
Günlük	1	1,16	Çamaşır Makinası	1	1,16
Baba	1	1,16	Aile	2	2,33
Anne	2	2,33	Duvar	1	1,16
Yardımcı	3	3,49	Çekiç	1	1,16
Vodafone "e "	1	1,16	Vazo	1	1,16
Arı	2	2,33	Robot	1	1,16
Hesap Makinesi	1	1,16	Pano	1	1,16
Siri	1	1,16	Terazi	1	1,16
İnsan	1	1,16	Hazine Sandığı	1	1,16
Trafik Kuralları	1	1,16	Araba Farı	1	1,16
İyi	2	2,33	Kılavuz	1	1,16
Dedektif	2	2,33	Gereksiz	1	1,16
Kardeş	2	2,33	Heykel	1	1,16
Boş	1	1,16	Süpürge	1	1,16
Aydınlatıcı	2	2,33	Defter	1	1,16
Altın	1	1,16	Çelik Yelek	1	1,16
Bozuk Plak	2	2,33	Koala	2	2,33
Toplam					

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi çalışma gurubunu oluşturan özel yetenekli öğrenciler rehber öğretmen kavramına ilişkin toplam 86 metafor üretmişlerdir. Tablo incelendiğinde katılımcıların en fazla kullandığı metafor sırasıyla psikolog (8), melek (4), el feneri (3), güneş (3), kalp (3), dost (3), yardımcı (3), şeklindedir. Danışman, kalkan, en yakın arkadaş, kuş, sınıf öğretmeni, anne, arı, iyi, dedektif, kardeş, aydınlatıcı, bozuk plak, aile ve koala 2 kez üretilmiştir. Geriye kalan metaforların birer kez üretildiği görülmektedir. Öğrencilerin birbirinden farklı olarak ürettikleri metafor sayısı ise 52 olarak görülmektedir.

Tablo 3: Özel Yetenekli Öğrencilerin Rehber Öğretmene İlişkin Ürettikleri Olumlu Metaforlar ve Üretilme Gerekçeleri

Metafor	Üretilme Gerekçesi	f
Fener	Bana yardım eden ve yolumu gösteren bir fenere benzetirim.	3
Danışman	Tüm sorunlarımı ve sıkıntılarımı paylaşabilirim.	2
Yangın Söndürücü	Dertlerimize derman olduğu için.	1
Tamirci	Sorunlarımızı çözer bir tamirci gibi.	1
Gözlük	Bulanık olan şeyleri netleştirir, bize yardım eder.	1
Psikolog	Psikoloğa gitmemiz gereken durumlarda rehberlik hocasına gidebiliyoruz.	8
Güneş	Bizi aydınlatıyor, daha çok gelişmemize yardım ediyor.	3
Kalkan	Biri bana karıştığında rehberlik hocama söyleyebilirim.	2
En Yakın Arkadaş	En yakın arkadaşına rahat bir biçimde içindekileri anlatabilirsin.	2
Çözüm üretici	Onlara bir sorunla gideriz onlar da çözer.	1
Melek	Her zaman sorunlarımıza çare ve yardımcı olur.	4
Lamba	Sorunlarımızı çözüyor, herkesin sorunlarını çözüyor.	1
Sırdaş	Sırlarımızı hiç kimseyle paylaşmayan öğretmen.	1
Kuş	Öğrencilere kanatlarını açıp, onları koruyor.	2
Kalp	İnsanı hayatta tutuyor.	3
Sınıf Öğretmeni	Tüm sorunlarımızı onun gibi çözüyor.	2
Dost	Her sorunumuzu onunla paylaşabildiğimiz insan.	3
Anne	Her şeyi anlatabiliyoruz.	2
Yardımcı	Bize hep yardımcı oluyor.	3
Arı	Arı gibi çok çalışıyor.	2
Hesap Makinası	Sorunlarımızı çözüyor.	1
Siri	Beni dinliyor.	1
İnsan	Sorunlarımızı anlatabildiğimiz için.	1
İyi	Sorunlarımızı çözer.	2
Dedektif	Hiçbir şey gözünden kaçmaz.	2
Baba	Bize onlar gibi destek olurlar.	1
Kardeş	Tüm dertlerimizi ona açabiliriz.	2

Trafik Kuralları	Bize yol gösterir.	1
Hazine sandığı	Çok iyi sır saklar ve aynı zamanda değerlidir.	1
Arabanın farı	Önümüzü aydınlatır.	1
Aydınlatıcı	Çoğu zaman hayatımıza yardımcı olan kişilerdir.	2
Kılavuz	Ne yapacağımızı bize gösterir.	1
Aile	Bütün psikolojik durumlarda bize yardım eder.	2
Kütüphane	İstedğim, sorduğum soruların cevabını öğreniyorum.	1
Heykel	Hiç usanmadan öğrenciyi dinler.	1
Süpürge	Bir süpürge gibidir, dertleri silip süpürür.	1
Çamaşır Makinesi	Yanına giden üzgün öğrenciler, mutlu şekilde çıkarlar.	1
Defter	Deftere içlerini döktükleri gibi insanlar rehber öğretmene de içeriğini dökerler.	1
Altın	Altın gibi değerli bilgiler verir, ders verir bize, bizim sorunlarımıza çözüm üretir.	1
Günlük	Yazmak istediğimiz bir şeyi günlüğe yazarız, söylemek istediğimiz bir şeyi rehber öğretmenimize söyleriz.	1
Çelik Yelek	Bizi korur ve kollar.	1
Toplam		73

Tablo 3 incelendiğinde özel yetenekli öğrenciler rehber öğretmene ilişkin 73 olumlu metafor üretmiştir. Tablo 3'te öğrenciler tarafından üretilen olumlu metaforlar psikolog (8), melek (4), el feneri (3), güneş (3), kalp (3), dost (3), yardımcı (3), danışman, kalkan, en yakın arkadaş, kuş, sınıf öğretmeni, anne, arı, iyi, dedektif, kardeş, aydınlatıcı ve aile 2 kez; yangın söndürücü, tamirci, gözlük, çözüm üretici, lamba, sırdaş, hesap makinası, siri, insan, trafik kuralları, hazine sandığı, arabanın farı, kılavuz, kütüphane, heykel, süpürge, çamaşır makinası, defter, altın, günlük, çelik yelek, baba birer kez üretilmiştir.

Tablo 4: Özel Yetenekli Öğrencilerin Rehber Öğretmene İlişkin Ürettikleri Olumsuz Metaforlar ve Üretilme Gerekçeleri

Metafor	Üretilme Gerekçesi	f
Gereksiz	Hepsi boş iş.	1
Vodafone "e"	Sadece görünüşte vardır.	1
Duvar	Ne kadar derdimizi anlatırsak anlatalım sadece ders programı veriyor.	1
Çekiç	Sağlam arkadaşlıkları yıkar.	1
Robot	Duygularımızı söylediğimizde robot gibi hiçbir şey anlamıyor.	1
Boş	İşi olmayan bir öğretmene benzetiyorum.	1
Pano	Bir işi yoktur, kavgaları ayırır.	1
Terazi	Terazide ağır basan tarafa gider terazi, rehber öğretmen de kendini yazık gösterene gider.	1
Vazo	Yan gelip yatar, iletişim için çabalar, ama sorunlara o kadar da güzel etkili bir çözüm yolu bulamaz.	1
Bozuk plak	Sürekli aynı şeyleri söylüyor, benim için faydası yok.	2
Koala	Çok aciz, söylediğim hiçbir şeyi yapmıyor.	2
Toplam		13

Tablo 4'te görüldüğü gibi özel yetenekli öğrenciler rehber öğretmen kavramına ilişkin 13 adet olumsuz metafor üretmiştir. Öğrenciler tarafından üretilen olumsuz metaforlar bozuk plak (2), koala (2), gereksiz, Vodafone "e", duvar, çekiç, robot, boş, pano, vazo ve terazi birer kez üretilmiştir.

Özel Yetenekli Öğrencilerin Rehber Öğretmen Kavramına İlişkin Metaforlara Göre Oluşturulan Temalar

Özel yetenekli öğrencilerin rehber öğretmen kavramına ilişkin görüşlerine ait veri analizinde elde edilen metaforlar ve metafora yönelik geliştirilen gerekçeler incelenerek, özel yetenekli öğrencilerin rehber öğretmene ilişkin nasıl bir algıya sahip oldukları ortaya çıkarılmıştır. Yapılan analizle metaforik kavramların olumlu ve olumsuz iki tema altında açıklanmasına karar verilmiştir. Rehber öğretmene yönelik olumlu ve olumsuz algıya yönelik metaforik tanımlamalar ve oluşturulan temalar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 5: Özel Yetenekli Öğrencilerin Rehber Öğretmene İlişkin Olumlu Metaforları ve Ortaya Çıkan Temalar

Temalar	Metaforik Kodlar	f
Sorun Çözen	Tamirci, Hesap Makinası, Süpürge, Melek Lamba, Sınıf Öğretmeni, İyi, Çözüm Üretici Yangın Söndürücü, Psikolog, Çamaşır Makinası Altın, İnsan	25
Yardım Eden/Koruyan	Gözlük, Kalkan, Kuş, Yardımcı, Dedektif	18
Yol Gösteren	Aydınlatıcı, Çelik Yelek, Defter, Kalp, Heykel Fener, Güneş, Araba Fari, Kılavuz, Danışman, Siri Trafik Kuralları, Kütüphane	13
Destek/Güven	En Yakın Arkadaş, Dost, Sırdaş, Anne, Baba Kardeş, Aile, Hazine Sandığı, Günlük	15
Çalışkan	Arı	2
Toplam		73

Tablo 5' te görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin rehber öğretmene yönelik ürettikleri metaforlar aracılığıyla rehber öğretmene ilişkin olarak; sorun çözen, yardım eden-koruyan, yol gösteren, destek-güven, çalışkan gibi temalar elde edilmiştir. Rehber öğretmene ilişkin olumlu algı temalarına ait, özel yetenekli öğrencilerin görüşlerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir.

ÖYÖ5: Rehber öğretmen bir tamirci gibidir. Bizim sorunlarımızı çözer aynen bir tamirci gibi. İçimizi ona açarız o da bize tavsiyeler verip sorunlarımızı çözer.

ÖYÖ89: Rehber öğretmen bir süpürge gibidir. Dertleri silip süpürür.

ÖYÖ61: Rehber öğretmen anne kuş gibidir. Hep kollarlar, incinmemizi ve üzülmemizi hiç istemez ve hep korur.

ÖYÖ93: Rehber öğretmen bir kalkan gibidir. Bizi kötü durumlardan ve olaylardan korur.

ÖYÖ2: Rehber öğretmen bir fener gibidir, bana okulda yardım eden ve yolumu gösteren. İyi ve kötü günümde bana hep yardım eder.

ÖYÖ86: Rehber öğretmen ailemiz gibidir. Başarımız düştüğünde ona danışabiliyoruz.

ÖYÖ91: Rehber öğretmen dost gibidir, çünkü insanı dinler ve yardım eder.

ÖYÖ77: Rehber öğretmen trafik kuralları gibidir, bize yol gösterir.

ÖYÖ23: Rehber öğretmen en yakın arkadaşım gibidir. Bütün sırlarımı, her şeyimi onunla paylaşıyorum.

ÖYÖ75: Rehber öğretmen çok iyi sır saklar. Bu sırlar aynı zamanda değerlidirler.

Tablo 6: Özel Yetenekli Öğrencilerin Rehber Öğretmene İlişkin Olumsuz Metaforları ve Ortaya Çıkan Temalar

Temalar	Metaforik Kodlar	f
Çözüm Üretemeyen	Duvar, Vazo,	2
Faydası Olmayan/Gereksiz	Vodafone "e", Boş, Gereksiz, Bozuk Plak, Pano	6
Umursamaz	Robot, Koala	3
Tarafli	Terazi	1
Zarar Veren	Çekiç	1
Toplam		13

Tablo 6' da görüldüğü gibi özel yetenekli öğrencilerin rehber öğretmene yönelik ürettikleri metaforlar aracılığıyla rehber öğretmene ilişkin olarak; çözüm üretemeyen, faydası olmayan-gereksiz, umursamaz, adil olmayan, zarar veren gibi temalar elde edilmiştir. Rehber öğretmene ilişkin olumsuz algı temalarına ait, özel yetenekli öğrencilerin görüşlerinden bazıları aşağıda yer verilmiştir.

ÖYÖ94: Rehber öğretmen vazo gibidir. Yan gelip yatıyor. Sorunlara güzel, etkili bir çözüm yolu bulamıyorlar.

ÖYÖ14: Rehber öğretmen Vodafone yazısının sonundaki "e" gibidir. Sadece görünüşte vardılar.

ÖYÖ95: Rehber öğretmen bozuk plak gibidir. Sürekli aynı şeyleri söylüyor. Benim için faydası yok.

ÖYÖ97: Rehber öğretmen koala gibidir. Çok aciz, söylediğim hiçbir şeyi yapmıyor.

ÖYÖ74: Rehber öğretmen terazi gibidir. Terazi ağır basan tarafa gider, rehber öğretmen de yalvaran ve kendisini acındıran tarafa gider.

ÖYÖ8: Rehber öğretmen çekiç gibidir. Sağlam arkadaşlıklara zarar verir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, özel yetenekli öğrencilerin rehberlik hizmetlerine ve rehber öğretmene ilişkin algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda özel yetenekli öğrencilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri ve metaforlar aracılığıyla rehber öğretmen kavramına yönelik sahip oldukları algılar ortaya çıkarılmıştır. Araştırmanın, rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesine, özel yetenekli öğrencilere sunulan rehberlik hizmetlerinin niteliğine ve rehber öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına ilişkin bir geri bildirim katkısı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın bu bölümünde ulaşılan bulgular literatürdeki çalışmalarla ilişkilendirilerek verilecektir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde, özel yetenekli öğrencilerin rehber öğretmene ilişkin algılarının olumlu ve olumsuz olmak üzere iki tema altında toplandığı ortaya çıkmıştır. Olumlu temalara ait 73 metafor üretilirken, olumsuz temalara ait 13 metafor üretilmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri olumlu metaforlardan sorun çözen, yardım eden-koruyan, yol gösteren, destek-güven, çalışkan olmak üzere beş adet tema oluşturulmuştur. Öğrencilerin sorun çözen rehber öğretmen teması altında tamirci, hesap makinası, süpürge, melek, lamba, sınıf öğretmeni, iyi, çözüm üretici, yangın söndürücü, psikolog gibi metaforları ürettikleri görülmektedir. Bu sonuçlara bakıldığında özel yetenekli öğrencilerin rehber öğretmeni yaşadıkları sorunlara çözüm üreten bir mekanizma olarak gördükleri değerlendirilebilir. Karataş ve Sönmez (2019) lise öğrencilerinin rehberlik hizmetlerine ve rehber öğretmene ilişkin görüşlerini değerlendirdikleri çalışmalarında rehber öğretmeni antivirüs programı, arama motoru, internet, kitap, portakal metaforlarıyla sorunlara çözüm bulan bir kişi olarak niteledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Doğan ve Duruğa (2018) özel yetenekli öğrencilerin psikolojik danışmana ilişkin algılarının incelenmesi araştırmalarında öğrencilerin rehber öğretmeni gölge, keskin nişancı, türbe, tamirci, bando, trafik ışığı, ağrı kesici ilaç gibi ürettikleri metaforlarla sorun çözen bir kişi olarak algılarını tespit etmişlerdir. Başka bir çalışmada Özmen ve Kabapınar (2019) rehber öğretmenlerin sınıf öğretmenleri tarafından acil krizleri çözen kişiler olarak algıladıkları sonucuna varmışlardır. Uğurlu ve Yazıcı (2016) araştırmalarında lise öğrencilerinin rehberlik hizmetlerini sorunlarının çözülmesi ve bilgi alabilmeleri yönüyle olumlu değerlendirdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmaların sonuçları araştırmanın bulgularıyla benzer özellikler göstermektedir. Öğrencilerin yardım eden-koruyan teması altında gözlük, kalkan, kuş, yardımcı, dedektif, aydınlatıcı, günlük, çelik yelek, defter şeklinde metaforları ürettikleri görülmüştür. Üretilen metaforlar incelendiğinde özel yetenekli öğrencilerin rehber öğretmeni ihtiyaç duydukları konularda ve durumlarda kendilerine yardım eden, koruyan ve kollayan bir kişi olarak gördükleri belirtilebilir. Yam (2020) ilköğrencilerinin rehber öğretmene ilişkin algılarının metaforik olarak incelenmesi çalışmasında akıl küpü, çare bulucu, yardım kaynağı, kılavuz metaforlarıyla rehber öğretmeni ihtiyaçları olduğu alanlarda yardım edecek bir kişi olarak temsil edildikleri sonucunu elde etmiştir. Yalçın, Yılmaz ve Karakaya (2018) okul yöneticilerinin rehber öğretmene ilişkin algılarının değerlendirilmesine yönelik araştırmalarında maden mühendisi, futbol koçu, toprağa insan ekmek metaforlarıyla rehber öğretmeni yardım eden bir kişi; hayat öpücüğü, lider, din adamı, mihmandar, kılavuz, harita metaforlarıyla da yol gösteren bir kişi olarak algıladıkları sonucuna ulaşmışlardır. Öğrencilerin yol gösteren teması altında fener, güneş, araba farı, kılavuz, siri, danışman gibi metaforlar ürettikleri görülmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin rehber öğretmeni ihtiyaç duydukları bilgiyi kendilerine veren ve liderlik özelliğinden yararlandıkları yol gösterici rehber öğretmen olarak algıladıkları bir meslek çalışanı olarak gördükleri söylenebilir. Öğrencilerin rehber öğretmen kavramına ilişkin algılarının incelendiği başka araştırmaların bulgularında da benzer sonuçların elde edildiği görülmektedir. Ünal ve Ünal (2010) öğrencilerin rehber öğretmeni algılamalarına ilişkin durum çalışmalarında öğrencilerin rehber öğretmene ilişkin olarak güneş, ayna, ışık, trafik işareti, kılavuz ve teknik direktör şeklinde metaforlar ürettikleri ortaya çıkmıştır. Rehber öğretmenin, öğrencilerin kendi kararlarını verme özgürlüklerine saygı duyarak ve ihtiyaç duydukları bilgiyi ve gerçekleri manipüle etmeden kendilerine sağlayarak yol gösterici rolünü yerine getirdiği sonucunu tespit etmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin destek-güven veren teması altında en yakın arkadaş, anne, baba, dost, sırdaş, kardeş, aile, hazine sandığı gibi metaforlar ürettikleri görülmektedir. Öğrencilerin rehber öğretmeni zor zamanlarında yanlarında gören ve güven duydukları bir kişi olarak değerlendirdikleri belirtilebilir. Nas (2019) öğrencilerin rehberlik servisine ilişkin algılarına yönelik çalışmasında, öğrencilerin anne, danışman, arkadaş gibi metaforlar ürettikleri ve rehber öğretmeni destek veren bir kişi olarak algıladıkları sonucuna ulaşmıştır. Karataş ve Sönmez (2019) çalışmalarında lise öğrencilerinin rehber öğretmeni sır saklayan, arkadaş olan ve güvenilir biri olarak algıladıkları sonucuna ulaşmışlardır. Yam (2020) çalışmasında birinci kademe öğrencilerinin rehber öğretmeni güven duyulan ve zor durumlarında çare bulan bir kişi olarak değerlendirdikleri sonucunun ortaya

çıkıldığını belirtmektedir. Bu araştırma sonuçları bu çalışmanın sonuçlarını destekleyici niteliktedir. Özel yetenekli öğrencilerin çalışkan teması altında arı metaforunu ürettikleri görülmektedir. Öğrencilerin rehber öğretmeni çaba gösteren biri olarak görüldüğünü sonucunu doğurmaktadır. Ünal ve Ünal (2010) çalışmaları sonucunda rehber öğretmenin öğrenciler tarafından çalışkan olarak algılandığı sonucunu tespit etmişlerdir.

Özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri olumsuz metaforlardan çözüm üretmeyen, faydası olmayan –gereksiz, umursamaz, adil olmayan, zarar veren olmak üzere beş adet tema oluşturulmuştur. En fazla olumsuz metaforun faydası olmayan-gereksiz teması altında toplandığı görülmektedir. Üretilen olumsuz metaforlara ilişkin temalar incelendiğinde, özel yetenekli öğrencilerin olumsuz algılarının rehberlik hizmetlerine yönelik olmadığı rehber öğretmene ilişkin olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Olumsuz temalara ait metaforların üretilme gerekçelerine bakıldığında öğrencilerin bazen sorunlarına etkili bir çözüm bulamamalarını, kendileri için herhangi bir şey yapılmamasını, sürekli olarak aynı şeyleri duymalarını, taraflı davranılmasını ve bazen zarar görmelerini ifade ettikleri görülmektedir. Yalçın, Yılmaz ve Karakaya (2018) okul yöneticilerinin rehberlik servislerine ilişkin metaforik algılarının incelenmesi çalışmalarında yatma yeri, oturan boğa, hayalet, bekçi, sonu görünmeyen yol gibi olumsuz metaforlarla rehber öğretmene yönelik olumsuz düşüncelere sahip oldukları söylenebilir sonucuna ulaştıklarını belirtmektedirler. Camdan ve Kahveci (2013) okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin rehber öğretmene ilişkin algılarını inceledikleri çalışmalarında rehber öğretmeni faydalı görülmediği sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmalar öğrencilerle yapılmamış olsa da eğitimin diğer paydaşları ile yapıldığı dikkate alındığında elde edilen bulgular araştırmamızın sonuçlarıyla benzer özellikler göstermektedir.

Sonuç olarak; bu çalışmanın bulgularına bağlı olarak; özel yetenekli öğrencilerin büyük bir kısmının rehberlik hizmetlerine ve rehber öğretmene ilişkin genel olarak olumlu bir algıya sahip oldukları söylenebilir. Çalışma grubunun bir kısmının ise rehberlik hizmetlerini önemsiz gördüğü, rehber öğretmene ilişkin olumsuz bir algıya sahip olduğu ifade edilebilir. Rehberlik hizmetlerini önemli bulan özel yetenekli öğrencilerin psikolojik bir desteğe ihtiyaç duyduklarında, sorunlarının çözümünde, bilgiye ulaşmada, eğitsel, kişisel, mesleki ve sosyal rehberlik alanlarında yardıma gereksinim duyduklarında ve destek almada rehberlik hizmetlerinden ve rehber öğretmenden yararlanabildikleri görülmektedir. Bununla birlikte rehberlik hizmetlerini önemsiz bulan özel yetenekli öğrencilerin sorunlarının çözümünde, destek almada ve kişisel-sosyal rehberlik alanlarında istedikleri şekilde rehberlik hizmetlerinden ve rehber öğretmenden yararlanamadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Özel yetenekli öğrencilerin var olan potansiyellerini gerçekleştirilme sürecinde rehberlik hizmetlerinin etkililiği, verimli olması ve rehber öğretmenin rolü oldukça önemlidir. Rehberlik hizmetlerinin okullarda sağlıklı bir biçimde yürütülebilmesi eğitimin paydaşları olan okul yöneticileri, öğretmen, veli ve öğrencilerin rehberlik hizmetlerine yönelik olumlu bir algıya sahip olmalarını gerektirmektedir. Rehberlik hizmetinin her aşamasında bu paydaşların rehberlik hizmetinin aksamaması yönünde psikolojik danışman ve rehber öğretmenlere destek vermeleri, işbirliği içinde olmaları önemlidir. Okullarda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde, öğrencilerin verilen hizmetlerden yararlanmada olumlu bir algıya sahip olması rehber öğretmenin görev ve sorumluluklarının farkında olması, bu görev ve sorumluluklara uygun tutum ve davranışlar içerisinde bulunması faktörüne bağlı olarak gelişebileceği durumunun göz ardı edilmemesi gerekir. Bu bağlamda, rehberlik hizmetlerinin istenilen düzeyde amacına uygun bir şekilde etkili ve verimli olabilmesi, rehber öğretmenin rehberlik ilkelerini dikkate alarak öğrencilere gereksinim duydukları hizmet alanına ilişkin yardım ve desteğin sağlanması, sorunlarına çözüm bulmalarına yardım edilmesi, yol gösterilmesi, ihtiyaç duyduğu bilgiye ulaşabilmesi, rehber öğretmenin profesyonel bir şekilde uzmanlık alanına ilişkin mesleki bilgi ve becerisini en iyi şekilde yerine getirebilmesini gerektirmektedir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler:

- ✓ Bu araştırma sadece bir ilde bulunan bilim ve sanat merkezine giden özel yetenekli öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Benzer araştırmalar farklı illerde bulunan bilim ve sanat merkezine giden öğrencilerle gerçekleştirilebileceği gibi, her bölgeden bir bilim ve sanat merkezine giden öğrencilerin olduğu daha büyük bir örneklem grubuyla yapılabilir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler:

- ✓ Okul rehber öğretmenleri eğitim-öğretim yılının başında planlanan oryantasyon çalışmalarında, öğrencilere, psikolojik danışma ve rehberlik servisi tarafından verilen rehberlik hizmetlerini tanıtıcı bilgilendirme çalışmaları yapılabilir.
- ✓ Oryantasyon çalışmalarında psikolojik danışman ve rehber öğretmenler kendileri, unvanları ve görevlerine ilişkin bilgi verebilirler.

Okul psikolojik danışman ve rehber öğretmenleri rehberlik hizmetlerinden yararlanamayan, okulda

gerçekleştirilen rehberlik hizmetlerine ve rehber öğretmene ilişkin olumsuz algıya sahip öğrencilerin olumsuz algılarını ortadan kaldırmaya yönelik bir takım eğitsel faaliyetler ve etkinlikler düzenleyebilirler.

KAYNAKÇA

- Akgüber B. A., Erdik, E., Güney, H., Çimşitoğlu, G. & Akbüber, C. (2019). Bilim ve sanat merkezlerinde özel yetenekli öğrencilerin sorunlarının değerlendirilmesinde bir yöntem önerisi “Özel Yetenekli Öğrenci Çalıştayı”. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 6(1), 22-39.
- Akman, Y. (1992). İlköğretimde rehberliğin yeri ve önemi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1992: 8, 317-320.
- Altun, T., & Camadan, F. (2013). Rehber öğretmenlerin rehber öğretmen (psikolojik danışman) kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 883-918.
- Altun, F., & Yazıcı, H. (2020). Rehber öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşleri. *Mavi Atlas*, 8 (1), 81-106.
- Altun, F., & Yazıcı, H. (2018b). Üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik danışma yaşantıları: Ölçek uyarlama ve kesitsel tarama çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 47 (Özel Sayı 1): 173-200.
- Bakırcıoğlu, R. (2005). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı Yayınları
- Bakioğlu, A. & Gayık, A.S. (2005). Psikolojik danışmanların buldukları kariyer evrelerine göre okul yönetimini algılayışlarının niteliksel olarak incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (21), 89-110.
- Bakioğlu, A., & Levent, F. (2013). Suggestions for gifted education in Turkey. *Üstün Yetenekli Eğitimi Araştırmaları Dergisi (Journal of Gifted Education Research)*, 1(1), 31-44.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeleri* (5. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Beesley, D., & Frey, L. L. (2006). Principals' perceptions of school counselor roles and satisfaction with school counseling services. *Journal of School Counseling*, 4(14).
- Bıçak, A. (2006). *Resmi İlköğretim Okulu Rehber Öğretmenlerinin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyine İlişki Bir Çalışma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Camadan, F., & Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri üzerine nitel bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(38), 199-211.
- Camadan, F., & Kahveci, G. (2013). Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin rehber öğretmene (psikolojik danışman) ilişkin algılarının incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1371-1392.
- Can, G. (2002). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Can, E. (2010). İlköğretim okullarında görevli rehber öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların incelenmesi. 9. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu* (20 -22 Mayıs) İçinde (911-917. ss.). Elazığ.
- Cerit, Y. (2008). Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin müdür kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 3-13.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Çetinkaya, S., & Eskici, M. (2018). Öğretmenlerin öğretmeye yönelik metaforik algıları. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2018: 24, 253-271.
- Çelikten, M. (2006). Kültür ve öğretmen metaforları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (21), 269-283.
- Çetin, B., İlhan, M., & Şahin, G. M. (Eds). (2021). *Eğitimde araştırma yöntemleri: Temel kavramlar, ilkeler ve süreçler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Doğan, S. (2016). Okul rehberliği ve danışmanlığı alanında çağdaş bir yaklaşım: Kapsamlı rehberlik program modeli. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(13), 56-64.
- Doğan, Ü., & Duruğa, M. (2021). Özel yetenekli öğrencilerin psikolojik danışmana ilişkin algılarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 92-103.

- Dost, M.T., & Keklik, M. (2012). Alanda çalışanların gözünden psikolojik danışma ve rehberlik alanının sorunları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 389-407.
- Erdoğan, İ. (2002). *Eğitimde değişim yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Erdemir, N., Sumbas, E., Umur, Z. & Tunca, A. (2019). 8.Sınıf öğrencilerin okul psikolojik danışmanı kavramına ilişkin algılarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (3), 952-962.
- Girgin, G. (2012). Çağdaş eğitim sistemlerinde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. A. Kaya (Ed.). Psikolojik danışma ve rehberlik, (s. 2-23.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Hatunoğlu, A., & Hatunoğlu, Y. (2006). Okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin problem alanları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 333-338.
- Hotaman, D., & Yüksel, Ş. F. (2009). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Fırsat Eşitliği İle Kişisel, Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Yardımı, The 5th International Balkan Education and Science Congress'de sunulmuş sözlü bildiri, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Karataş, K., & Sönmez, N. (2019). Lise öğrencilerinin rehberlik hizmetlerine ve rehber öğretmene ilişkin görüşleri: Metaforik bir analiz. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 12(3), 915-934.
- Karatas, K., & Kaya, I. (2015). An investigation of the perceptions of school administrators towards the roles and duties of school counselors. *Eurasian Journal of Educational Research*, 61, 181-198.
- Kepeçoğlu, M. (1997). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Başak Ofset.
- Kuzgun, Y. (1991). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: OSYM Yayınları.
- Korkut-Owen, F. (2007). *Psikolojik danışma alanında meslekleşme ve psikolojik danışman eğitimi: ABD, Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye'deki Durum*. D. Owen, F. Korkut Owen,
- R. Özyürek (Eds.), Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik: Meslekleşme sürecindeki ilerlemeler. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kuhn, L. (2004). Student perceptions of school counsel or roles and functions. Unpublished thesis to the faculty of the Graduate School of the University of Maryland, College Park.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği, T.C. Resmi Gazete, 30471, Tebliğler Dergisi, Temmuz 2018/20180707.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, T.C. Resmi Gazete, 07 Temmuz 2018. Sayı: 30471
- Nas, E. (2019). Bir metafor çalışması: Öğrencilerin rehberlik servisine ilişkin algıları. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 291-301.
- Nazlı, S. (2005). *Kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programları*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özmen, Z., K. & Kabapınar, Y. (2019). Sınıf öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanları birbirlerini nasıl algılamaktadır? *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(53), 482-521.
- Özabacı, N., Sakarya, N., & Doğan, M. (2008). Okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19), 8-22.
- Parmaksız, İ., & Gök, A. (2018). Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde karşılaştıkları güçlükler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2018: 47, 247-265.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods* (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage.
- Poyraz, C. (2006). Türkiye'deki rehberlik hizmetlerinin tarihsel gelişimi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2006: 2, 187-209.
- Tan, H. (1992) *Psikolojik yardım ilişkileri: Danışma ve psikoterapi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Tuzgöl-Dost, M. & Keklik, İ. (2012). Alanda çalışanların gözünden psikolojik danışma ve rehberlik alanının sorunları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, (23), 389-407.

- Uğurlu, C.T., & Yazıcı, A. (2016). Ortaöğretim öğrencilerinin rehberlik servislerine ilişkin görüşleri: Anlam, yarar ve beklentiler. *Eğitim Dergisi*, 41-50.
- Ültanır, E. (2005). Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) mesleği ve psikolojik danışman eğitimi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 102-111.
- Ünal, A., & Ünal, E. (2010). Öğretmen ve öğrencilerin rehber öğretmeni algılamalarına ilişkin bir durum çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 919-945.
- Yalçın, M., & Erginer, A. (2012). İlköğretim okullarında okul müdürüne ilişkin metaforik algılar 1. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, 1(2), 229-256.
- Yalçın, S., Yılmaz, M., & Karakaya, Y. (2018). Okul yöneticilerinin psikolojik danışma ve rehberlik servislerine ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (3), 662-675.
- Yam, F. (2020). İlkokul öğrencilerinin rehber öğretmene (psikolojik danışman) ilişkin algılarının metaforik olarak incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 684-700.
- Yazıcı, H., & Altun, F. (2016). PDR lisans programlarının üstün yeteneklilere dönük psikolojik danışma becerilerinin kazandırılması açısından değerlendirilmesi. *HAYEF Journal of Education*, 13(1): 61-72.
- Yeşilyaprak, B. (2003). *Eğitimde rehberlik hizmetleri gelişimsel yaklaşım*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yöndem, D. Z. (1999). Liselerdeki yönetici ve öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin beklentileri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 24, 257.
- Yüksel-Şahin, F. (2008). Ortaöğretimdeki öğrenci görüşlerine göre psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-26.